

- 3) рухальныя паводзіны,
- 4) мысленне,
- 5) успрыманне,
- 6) памяць,
- 7) інтэлект.

Пасля аналізу аптывання і павсядзёнага членаў сямей дзяцей-інвалідаў мы прыйшлі да высівку, што правядзенне ўжо чатырох Рэйкі-сеансаў ў большасці пацыентаў далі шэраг пазітыўных змен.

У пацыента Д. (18 гадоў) пасля 25 Рэйкі-сеансаў палепшылася памяць, ён стаў лепш лічыць, знікла боязь вады. Пацыент Р. (12 гадоў) пасля 15 Рэйкі-сеансаў стаў больш сабраны, з'явілася пачуццё адказнасці, пачаў выконваць менш рэжкіх і бязмэтавых спантарных рухаў. У пацыента Д. (5 гадоў) пасля 20 Рэйкі-сеансаў прайшла бяссонліца, паменшыліся хрыпы ў бронхах, скарацілася колькасць прыступаў.

Сістэма Рэйкі на практыцы паказала сябе як дзейсны і эфектыўны метал. Даскапалася і даступнасць металу дазваляе шырока яго выкарыстоўваць.

Пасля Рэйкі-сеансаў у пацыентаў не толькі палепшылася здароўе, але таксама і актывізуецца мысленне, памяць, павышаецца эмацыянальны тонус, узнікае патрэбнасць рэалізацыі творчых магчымасцей.

Можна сцвярджаць, што сістэма натуральнага адраўлення Рэйкі аказвае ўздзеянне не толькі на фізічны, а і духоўны стан чалавека.

Жалуновіч А.А.,
канд. філал. навук,
ст. выкладчык

ЗАЛЕЖНАСЦЬ ФУНКЦЫЯНІРАВАННЯ ПАРАЎНАННЯ АД ЖАНРАВАЙ СВОЕАСАБЛІВАСЦІ ТЭКСТУ

Праблема даследавання аўтарскага стылю, пытанні, звязаныя з індывідуальным выкарыстаннем вобразных сродкаў, з'яўляюцца актуальнымі як у плане вывучэння гістарычнай пераемнасці некаторых моўных прыёмаў, так і ў плане высвятлення стылеўтваральных асаблівасцей у мастацкай сістэме тэксту.

Нааўнасць параўнальных канструкцый з'яўляецца лінгвістычнай універсальнай. Але ў розных мовах формы выражэння параўнальных адносін адрозніваюцца. Таму большасць навуковых даследаванняў накіравана на высвятленне структурных, семантычных, экспрэсіўных, стылістычных асаблівасцей параўнанняў на матэрыяле праявітых і паэтычных твораў вядомых мастакоў слова. Спецыяльныя навуковыя працы прысвячаюць тыпалогіі вобразных сродкаў, спосабам і крытэрыям іх размежавання, а таксама месцу і ролі параўнанняў сярод іншых вобразных сродкаў мовы — метафар, эпітэтаў і інш. Параўнанне мае шэраг уласцівасцей, якія заслугоўваюць увагі навукоўцаў.

Пакуль яшчэ недастаткова вывучана функцыянаванне параўнанняў у тэкстах розных жанраў.

Даследаванне залежнасці ўжывання моўных і маўленчых сродкаў ад спецыфікі жанру магчыма ўжо таму, што асобныя элементы тэкстаў, якія ствараюць той ці іншы жанр, аб'ядноўваюцца характарам свайго зместу і прызначэння. Гэта ў сваю чаргу забяспечвае ў іх нааўнасць агульных стылістычных рыс. Кожны жанрава-стылістычны тып тэксту як бы адбірае тыя ці іншыя моўныя і маўленчыя сродкі. У гэтай сувязі параўнанне як важны элемент мастацкага цэлага можа быць выбрана ў якасці адзнакі, па якой супастаўляюцца тэксты.

Уласныя назіранні дазволілі вылучыць некаторыя рысы, якія рэlevantны для размежавання тэкстаў розных жанраў. Параўнанні разглядаліся з двух бакоў: у плане выражэння і ў плане зместу.

У выніку супастаўлення аб'екта вывучэння ў плане выражэння былі знойдзеныя найбольш істотныя адзнакі: 1) ступень сітаксічнай складанасці структуры параўнання; 2) характар фармальнага паказчыка параўнання. Тут неабходна ўдакладніць, што аналізуюцца тэксты могуць адрознівацца не столькі нааўнасцю-адсутнасцю тых ці іншых структурных тыпаў, а часцей за ўсё колькасцю ужывання асноўных тыпаў параўнальных канструкцый. Таму для больш грунтоўнага падыходу пры апрацоўцы колькасных даных быў выкарыстаны прыём статыстычнай ацэнкі значнасці атрыманых адрозненняў праз χ^2 .

Аналіз плана зместу параўнанняў даў наступныя рэlevantныя адзнакі: 1) суадносінны вобразных і нявобразных параўнанняў; 2) суадносінны моўных і маўленчых параўнанняў; 3) суадносінны параўнанняў з аднародным і разпродным лексіка-семантычным нааўненнем дзвюх частак параўнальнай канструкцыі.

Такім чынам, прапанаваная метадыка даследавання параўнанняў дазваляе атрымаць колькасныя і якасныя вынікі, якія сведчаць аб пэўнай залежнасці функцыянавання адной моўнай з'явы ад жанравай спецыфікі тэксту.

Чарнышова Л.В.,
дацэнт

ТЭРМІНАЛОГІЯ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА ПОЛЬСКАГА ПАХОДЖАННЯ Ў БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Уздзеянне польскай мовы на беларускую не выклікае сумнення, таму што наша літаратурная мова на працягу амаль чатырох стагоддзяў развівалася ва ўмовах беларуска-польскага двухмоўя, якое пакінула ў яе лексічным складзе значны след.

Польская мова ўшывалася на беларускую ўжо ў XIV ст., і першапачаткова гэты ўплыў адбіўся на

жанрах дэлавога пісьменства, але паступова паланізмы пачалі пранікаць і ў іншыя жанры, а таксама сталі ўжывацца ў уснай гаворцы.

Значная роля належыць польскай мове і ў фарміраванні беларускай лексікі, якая характарызуе культуру і мастацтва. У гэтых адносінах яна з'явілася не столькі непасрэднай крыніцай запозычанняў (мазурка), але ў асноўным тым мастом, пераз які адзначаная лексіка прыходзіла з лацінскай, грэцкай, пямецкай і іншых моў: музыка (гр.), рыторыка (лац.), камедыя (лац.), трагедыя (лац.), пымбалы (лац.), тапцаваць (ням.) і інш.

Не ўсе паланізмы, запозычаныя старабеларускай мовай, замацаваліся ў ёй (дзепісь/дзепісец -- летапісец, гісторык; малярь -- жывапісец; дыаскаль -- настаўнік; лямснтапя -- элетія; шпаркгал -- рукапіс і інш).

У апошні час можна назіраць тэндэнцыю больш частага выкарыстоўвання паланізмаў (з інашаземнымі каранямі), якія доўгі час не ўжываліся або ўжываліся зрэдку. Гэта вельмі цікавы працэс, але ён не закрапуў пласт лексікі, якая характарызуе культуру і мастацтва. Зараз функцыянальная актыўнасць слоў *фундатар*, *статут* большая, чым *спонсар*, *звод*, часцей ужываецца *тракт* у параўнанні з *траса*, вярнуліся ў мову *унія* (адліства, аб'яднанне), *страйк* (забастоўка), *страйкаваць* (баставаць) і інш.

Прычыны гэтай з'явы як чыста моўныя, так і, здаецца, палітычныя: не ўжываць русізмы з інашаземнымі каранямі, якіх і на самой справе завадта пimat у сучаснай беларускай мове (напрыклад, утварэнні з неўласцівым беларускай мове суфіксам -ірава-, таксама запозычаным). Пытанне аб пераважнасці польскай крыніцы ў параўнанні з рускай вырашаецца толькі з цягам часу.

Брававіцкі Б.І.,
прафесар

СЕМІЯТЫЧНЫ АСПЕКТ КУЛЬТУРЫ

Мова з'яўляецца знакавай (семіятычнай) сістэмай перадачы інфармацыі. Лінгвістычны знак (слова, словазлучэнне, сказ) звычайна ўключае чатыры кампаненты: імя (матэрыяльны носій інфармацыі), дэпатаг (адлюстраванне прадмета навакольнага сусвету), дэсігнат (уяўленне, паняцце аб прадмеце), канатаг (свазначэнне, комплекс адчувальна-адзначных характарыстык прадмета). Лінгвістычны знак - полісемантычны і патэнцыяльна метафарычны.

Паняцце знака (сімвала) належыць да фундаментальных уяўленняў лінгвістыкі. Яго кардынальная ўласцівасць - перадача значэння - можа быць зведзена да разумення інтэрпрэтыруемасці знака. Інакш кажучы, змест знака можна растлумачыць іншымі, больш

экспліцытнымі знакамі. «Значенне знака есть знак, взятый в свете своего контекста» (Лосев А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство. М., 1975. -- С. 125).

Выкарыстаць знак -- гэта значыць зафіксаваць характэрную рысу пэўнага аб'екта і потым умець ідэнтыфіцыраваць гэтую рысу ў розных іншых аб'ектах. Менавіта здольнасць да сімвалізацыі ўласціва чалавеку і робіць яго *homo sapiens*, адозвівае ад жывёлы. Здольнасць да сімвалізацыі ў чалавека найвышэйшае выяўленне знаходзіць у мове. Другімі словамі, рэчаіснасць аднаўляецца пры пасрэдніцтве мовы: паміж людзьмі ўзнікае сітуацыя абмену вопытам - дыялог.

Мова і інтэлектуальная дзейнасць складаюць аднае цэлае. Праз мову чалавек авалодвае ўсім багаццем здабыткаў грамадства, яго культурай. Культура адначасна як вельмі складаны комплекс прадстаўленняў, арганізаваных у кодэксе адносін і каштоўнасцей: традыцый, рэлігіі, законаў, палітыкі, этыкі, мастацтва - усяго таго, чым чалавек, дзе бы ён ні нарадзіўся, насычаны да глыбіняў сваёй свядомасці і што накіроўвае яго наводзіны ва ўсіх формах дзейнасці.

Кожная мова, кожная культура скарыстоўваюць спецыфічны набор сімвалаў, па якіх і пазнаецца адпаведнае грамадства. Існаванне грамадства магчыма толькі дзякуючы мове, і толькі дзякуючы мове магчымы індывід. «Народ, отказывающийся от своего языка, отказывается от самого себя, а та часть народа, которая меняет язык, делает тем самым решительный шаг к смене народной принадлежности» (Радченко О.А. Лингвофилософский неоромантизм Й.Л.Вайсгербера // ВЯ. -- 1993. -- N 2. -- С. 112). Змена кампанента ў вядомым ланцужку «грамадства людзей-мова-культура» ўпывае на два астатніх: паміж кампанентамі ўзнікаюць іншыя адносіны і ствараецца новая структура.

Сімвалізацыя, першапачатковым падмуркам якой з'яўляецца семіятычная сістэма мовы, сурыве развіццю навукі аб культуры. Гэтая навука закладвае і ўмацоўвае фундамент тэорыі сімвалічнай дзейнасці чалавека. Думка у сваім станаўленні непазбежна прыходзіць да сімвала; кожная думка сімвалічна, бо суджэнне параджае сімвалы. Сёння, калі існуюць лагічныя машыны (камп'ютэры), можна спадзявацца, што фармалізацыя мыслення наблізіла нас да поўнага высвятлення сувязей паміж чалавечам, мовай і культурай.